

Opinie & Debat

Foto vertelt een verhaal over de werkelijkheid

Anna Bukhari is arabist en freelance verslaggeefster, gespecialiseerd in het Midden-Oosten.

Fotomanipulatie

Een fotograaf kan de kijker op veel verschillende manieren bedotten.

Gefascineerd heb ik de discussie over de winnende World Press Photo *Gaza Burial* van Paul Hansen gevolgd. Deze foto, met een wanhopige en woedende mensenmenigte die twee omgekomen kinderen naar hun graf brengt, zou gemanipuleerd zijn. Twee deskundigen analyseerden op verzoek van World Press Photo de originele RAW-files. Hun conclusies: de foto is wel sterk nabewerkt wat kleur en belichting betreft, maar hierbij zijn de regels van World Press Photo niet overschreden. Er is geen sprake van ongeoorloofd 'knip- en plakwerk'.

Interessant in deze discussie is de sterke nadruk op fotomanipulatie tijdens de nabewerking. Daarbij wordt de grens tussen geoorloofd en verboden vaak getrokken aan de hand van de (on)mogelijkheden van de donkere kamer. Daar werd immers ook doorgedrukt, gesneden en extra belicht. Zolang de elektronische nabewerking daar maar op lijkt, is er niets aan de hand. Deze nadruk op de nabewerking komt voort uit angst voor de manipulatieve mogelijkheden van het huidige fotoshothijperk.

Bij de vraag of een foto de werkelijkheid weergeeft, spelen echter veel

meer factoren dan alleen de nabewerking een rol. 'Fotografie is een extreem manipulatief middel', zegt de jonge fotografe Kitra Chahana in een filmpje ter ere van het winnen van de Infinity Awards voor documentaire fotografie. Zij vertelt hoe ze zich bewust werd van de manipulatieve aspecten van de fotografie. 'Ik was 17 en het was mijn eerste opdracht', zegt ze over haar foto's van de ontruiming van de Gazastrook. 'Ik werkte vooral vanuit mijn emoties, omdat ik nog geen afgewogen mening over de ontruimingskwesitie had. Ik sta nog steeds achter de fotografische aspecten van dit werk, maar niet meer noodzakelijk achter de boodschap ervan. Foto's krijgen mede vorm door de context waarin ze zich bevinden.'

Een tweede voorbeeld van fotografische subjectiviteit komt uit mijn eigen ervaring. Tijdens een verblijf in

Foto van kwajongens suggereerde grote en dramatische brand

Ramallah in 2007, namen we in een onrustige periode een Palestijns taxibusje vanuit Oost-Jeruzalem naar huis. Na het passeren van de Muur remde de bus scherp. Voor een garage waren drie Palestijnse jongens in de weer met autobanden. Een vloog in brand en juichend schoven ze hem de weg op. Zijdelings van het tafereel hurkte een fotograaf. De taxichauffeur zag het even aan, reed om de jongens heen en vervolgde zijn weg.

De volgende dag stond de foto in de *Palestinian Times*: een apocalyptisch beeld van vlammen, rook en as. Wat klopte waren de brandende autobanden, de Palestijnse jongen die een ex-

tra band op het vuur gooide, de rook. Maar doordat de fotograaf een laag standpunt had gekozen, een groot-hoek had gebruikt en er vlak op was gaan staan leek de brand veel groter en dramatischer dan wij, op 20 meter afstand, hadden ervaren.

Hier zijn veel voorbeelden van. De foto die een plein vol demonstranten suggereert, terwijl er maar vijftig waren. Een extreme groothoek, die een militair op de voorgrond veel dreigender maakt dan op een foto met 50mm-lens. Zware contrasten en selectief verzadigde kleuren voor extra dramatiek, een sterk aangezette wolkenlucht voor extra dreiging, laag verzadigde kleuren om armoede en uitzichtloosheid te benadrukken.

Ook een nieuwsfoto is, net als een nieuwsbericht, 'geframed'. Twee nieuwsfoto's van dezelfde gebeurtenis, maar vanuit een verschillend *frame* genomen, kunnen een totaal ander verhaal vertellen. Alle fotografische elementen spelen in die *framing* mee: de lens, zwart-wit of kleur, het standpunt, de compositie, de afstand tot het onderwerp, de belichting en de nabewerking. Ook het onderschrift, de uitsnede door de fotoredactie, het bijbehorende artikel en het medium waarin wordt gepubliceerd, bepalen hoe we een foto zien en interpreteren.

Vanaf het openen van de sluitertot de laatste klik op 'opslaan als' wordt gekozen of wordt de werkelijkheid gemanipuleerd. De nabewerking is slechts een van de vele stappen waarmee een fotograaf of redactie de kijker kan bedotten. De analyses van het aantal pixels in de RAW-file en van de XMP-data van Hansens foto suggereren ten onrechte dat het waarheidsgehalte van een nieuwsfoto meetbaar zou zijn. Ook een nieuwsfoto vertelt een verhaal over de werkelijkheid en is niet de werkelijkheid zelf.